

Ev kadınlarında ve çalışan evli kadınlarda psikolojik belirtilerin karşılaştırılması

Ali Savaş Çilli¹, Nazmiye Kaya¹, Said Bodur², İshak Özkan¹, Rahim Kucur¹

Selçuk Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi ¹Psikiyatri ve ²Halk Sağlığı Anabilim Dalları, Konya

Amaç: Bu çalışmada ev kadınlarındaki ve çalışan evli kadınlarındaki psikolojik belirtilerin şiddetinin ve sosyo-demografik faktörlerle ilişkisinin araştırılması amaçlandı. **Yöntem:** Konya il merkezinde rasgele seçilen en az orta okul mezunu 68 ev kadını ve 76 çalışan evli kadına sosyo-demografik özellikleri sorgulayan bir formla birlikte SCL-90-R psikolojik belirti tarama listesi uygulandı. Veriler Pearson korelasyon analizi, t testi, ki-kare testi, Mann-Whitney U testi, tek ve çok yönlü varyans analizi ile istatistiksel olarak değerlendirildi. **Bulgular:** Ev kadınları ve çalışan evli kadınların yaşları anlamlı farklılık göstermedi (30.0 ± 5.5 ; 31.9 ± 7.6 , $P=0.099$). Çalışan evli kadınların ve eşlerinin daha yüksek eğitim gördüğü, toplam aile gelirlerinin daha yüksek olduğu, evde yaşayan toplam kişi sayısının daha az olduğu ve evlenme yaşlarının daha yüksek olduğu bulundu. Ev kadınlarında anksiyete, fobi, paranoid ve somatizasyon alt ölçek puanları ve global şiddet indeksi ortalaması anlamlı derecede daha yüksek bulundu. Çalışan evli kadınlarda obsesyon ve psikotik belirti puanları ile aylık ve toplam aile geliri arasında, ev kadınlarında ise anksiyete, depresyon ve obsesyon puanları ile toplam aile geliri arasında ters yönde ilişki olduğu bulundu. **Sonuç:** Bulgularımız ev kadınlarında psikolojik belirtilerin çalışan evli kadınlara göre daha fazla olduğunu, her iki grupta da psikolojik belirtilerin toplam aile geliri ve eğitim düzeyi ile yakın ilişkili olduğunu gösterdi. Ev kadınlarının psikolojik sorunlarının daha fazla olma sebepleri ve çözüm yolları üzerinde durulması gerekliliği sonucuna varıldı.

Anahtar kelimeler: Psikolojik belirti, erişkin, evli, kadın, ev kadını, çalışan kadın

The comparison of psychological symptoms between housewives and married workingwomen

Objective: The aim of this study was to examine the psychological symptoms of workingwomen and housewives and its relations with socio-demographic factors. **Methods:** Workingwomen (n=76) and housewives (n=68) who were married and had at least secondary school education were selected by randomization from the city center of Konya. A socio-demographic form and SCL-90-R (Symptom Chick List-90-Revised) were applied to all subjects. Pearson correlation analysis, t test, chi-square test, Mann-Whitney U test, multiple-way and one-way analysis of variance were used to analyze the data. **Results:** There was no significant age difference between the groups (30.0 ± 5.5 ; 31.9 ± 7.6). The education levels of workingwomen and their husbands were higher than housewives and their husbands. Total family income and marriage age of workingwomen was higher than housewives. The number of person living at home of workingwomen was fewer than housewives. Global severity index and anxiety, phobia, paranoid and somatisation subscale scores of housewives were higher than workingwomen. There was a negative correlation between total family income and obsessive-compulsive and psychoticism subscale scores among workingwomen whereas anxiety, depression and obsessive-compulsive scores among housewives. **Conclusion:** Our findings show that psychological symptoms of housewives are higher than workingwomen and there is a close relation between psychological symptoms whit total family income and education level at each group. We concluded that it must be dwelled upon the causes and the solutions of the higher psychological symptoms of housewives.

Keywords: Psychological symptom, adult, married, female, housewife, working woman

Genel Tıp Derg 2004;14(1):1-5

Yazışma adresi: Dr. Ali Savaş Çilli, Selçuk Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Akyokuş, Konya.

e-posta: ascilli@selcuk.edu.tr

Günlük geçici zevklerin ötesinde kadınla erkeği ortak duygularda, amaçlarda birleştiren, ailenin oluşumunu sağlayan evlenme davranışı, insanoğlunun en temel

davranışlarından biridir. İnsana doyum ve mutluluk sağlaması beklenen toplumsal bir bağlanmadır (1,2).

Kadının iş hayatına katılması, toplumsal, siyasal ve ekonomik sebeplere bağlı karmaşık ve çok yönlü etkileşimler sonucu olmuştur (3). Ülkemizde genel olarak ev işleri ve çocuk bakımı büyük oranda üzerinde olan kadının bu yüklerinin yanında bir de ev dışında ücretli çalışmaya başlaması yükünü daha da artırmaktadır. Bu yaklaşımla çalışan evli kadınlarda psikolojik belirtilerin daha fazla olması beklenebilir. Ancak değişik ülkelerde yapılan çalışmalarda tam tersine bulgulara rastlanılmaktadır. Düşük sosyo-ekonomik durumdaki kadınların bir işte çalışmasının koruyucu psikolojik etkiye sahip olduğu bulunmuştur (4). Çalışmayan kadınlarda depresif belirtilerin ve psikolojik stresin daha fazla olduğu ileri sürülmektedir (5,6). Orta yaşlı kadınların ücretli bir işte çalışmaları, duygu durumları üzerinde olumlu etki yapmaktadır (5). Yine çalışan evli kadınlarda, evlilik uyumu ev kadınlarından daha iyi bulunmuştur (7).

Bu çalışmada ev kadınları ve çalışan evli kadınlarda psikolojik belirti şiddetinin sosyodemografik özelliklerle karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem

Tıp fakültesi psikiyatri stajyerlerinin komşu ve akrabalarından oluşan, 18 yaş ve üstü yaş grubunda olan, en az orta okul mezunu, önemli ruhsal veya bedensel sağlık problemi olmayan evli kadınlar çalışmaya alındı. Herhangi bir işte ücret karşılığı çalışan 76 kadın ve 68 ev kadını araştırmanın evrenini oluşturdu. Deneklere sosyo-demografik bilgi formu ve psikolojik belirti taramak için SCL-90-R (Symptom Check List-90 Revised) ölçeği uygulandı.

SCL-90-R toplam 90 soruya hiç, çok az, orta derecede, oldukça fazla, ileri derecede şeklinde verilen cevapların anksiyete, depresyon, kişiler arası ilişkilerde duyarlılık, fobi, obsesyon, öfke, paranoid, psikotik, somatizasyon ve global şiddet indeksi puanları olarak hesaplanması yoluyla saha taramalarında psikolojik belirti taramak amacıyla kullanılan Türkçe'ye uyarlanmış bir ölçektir (8,9).

Veriler uygun yerlerde Pearson korelasyon analizi, t testi, Mann-Whitney-U testi, ki-kare testi ve tek yönlü ve çok yönlü varyans analizi ile değerlendirildi.

Bulgular

Ev kadınları ve çalışan evli kadınlar kendi yaşı (30.0 ± 5.5 ; 31.8 ± 7.6), eşlerinin yaşı (33.2 ± 5.8 ; 35.8 ± 8.4), eşleriyle yaş farkı (3.2 ± 2.9 ; 3.9 ± 3.7) ve evlilik yaşı (22.3 ± 2.3 ; 21.2 ± 3.2) açılarından benzer özellikler gösterdi ($P > 0.05$).

Çalışan kadınlar ve eşlerinin ev kadınları ve eşlerinden daha yüksek eğitilmiş oldukları ($\chi^2 = 37.16$, $P = 0.00$) ve çalışan kadınların toplam aile gelirlerinin daha yüksek olduğu bulundu ($t = 3.05$, $P = 0.003$). Evde yaşayan toplam kişi sayısı ($z = 2.5$, $P = 0.013$) ve çocuk sayılarının çalışan kadınlarda daha düşük olduğu ($z = 3.09$, $P = 0.002$), çalışan kadınların evlenme yaşlarının daha yüksek olduğu bulundu ($t = 2.39$, $P = 0.020$). Ayrıca her iki grupta eğitim durumu yüksek olanların görücü usulüne oranla daha çok tanışarak evlendikleri bulundu (çalışan: $\chi^2 = 14.73$, $p = 0.005$; ev kadını: $\chi^2 = 10.37$, $p = 0.035$).

Ev kadınlarında anksiyete, fobi, paranoid, psikotik, somatizasyon ve global şiddet indeksi puanları çalışan kadınlardan yüksek bulundu (Tablo 1). Gruplar arasında anlamlı farklılık gösteren; eğitim, toplam aile geliri, çocuk sayısı ve evde yaşayan kişi sayısı değişkenlerinin psikolojik belirtiler üzerine etkisini kontrol altında tutmak için yapılan çok yönlü varyans analizi sonucunda, gruplar arasında bulunan psikolojik belirti şiddetindeki farkın ortadan kalktığı bulunmuştur.

Görücü usulü ile evlenen çalışan kadınlarla ($n = 19$, % 25) tanışarak evlenenlerin arasında ($n = 57$, % 75) hiçbir psikolojik belirti alanında anlamlı fark bulunmazken, görücü usulü ile evlenen ev kadınlarının ($n = 31$, % 45) anksiyete ($t = 2.53$, $P = 0.014$) ve somatizasyon ($t = 2.21$, $P = 0.031$) puanları tanışarak evlenenlerden ($n = 37$, % 55) yüksek bulundu.

Lise mezunu olan çalışan evli kadınların fobik ($t = 2.92$, $P = 0.005$), obsesyon ($t = 3.24$, $P = 0.002$), öfke ($t = 2.85$, $P = 0.006$), psikotik ($t = 2.39$, $P = 0.019$), paranoid ($t = 2.19$, $P = 0.032$) ve global şiddet indeksi ($t = 2.55$, $P = 0.013$) puanları yüksek öğrenimli çalışan evli kadınlardan yüksek bulundu. Ev kadınlarında ise kişiler arası duyarlılık ($t = 3.31$, $P = 0.002$) ve somatizasyon ($t = 3.0$, $P = 0.005$) puanları ortaokul eğitilmiş olanlarda yüksek öğrenimlilerden yüksek bulundu.

Tablo 1. Çalışan evli kadınlar ve ev kadınlarında SCL-90-R alt ölçek skor ortalamalarının karşılaştırılması

	Çalışan evli kadınlar	Ev kadını	t	P
Anksiyete	0.58	0.77*	2.23	0.028
Depresyon	0.88	1.07	1.71	0.093
Kişiler arası ilişkilerde duyarlılık	0.83	1.03	1.85	0.069
Fobi	0.31	0.5*	2.6	0.010
Obsesyon	1.02	1.02	0.07	0.947
Öfke	0.69	0.78	0.81	0.420
Paranoid belirtiler	0.73	0.95*	2.02	0.048
Psikotik belirtiler	0.41	0.58*	2.58	0.012
Somatik belirtiler	0.8	1.12*	3.04	0.003
Genel semptom indeksi	0.73	0.9*	2.21	0.030

Çalışan kadınlarda toplam aile geliriyle obsesyon ve psikotik puanlar, eşlerin yaş farkıyla paranoid ve psikotik belirtiler arasında ters yönde ilişki bulundu (Tablo 2).

Ev kadınlarında ise toplam aile geliriyle anksiyete, depresyon ve obsesyon puanları arasında ters yönde ilişki bulundu (Tablo 3).

Tartışma ve sonuç

Araştırmamızda ev kadınlarında psikolojik belirti şiddetinin daha fazla bulunması dikkat çekicidir. Yine araştırmamızın sonuçlarına göre ev kadınlarında psikolojik belirti şiddetinin daha fazla olması ev kadınlarındaki toplam aile geliri ve eğitim düzeylerinin çalışan evli kadınlardan daha düşük olması ile ilişkilidir.

Kanımızca çalışan kadınların sorunları daha sık gündeme gelmekte, bu konuda çeşitli araştırmalar yapılmakta, ancak ailenin yapılanmasında çekirdeği oluşturan ev kadınları ve sorunları gündeme az gelebilmektedir. Ev kadınları sıklıkla hayatlarının tekdüzeliğinden, çocuklarla ve ev işleriyle devamlı ilgilenmek gerektiğinden, kendilerine vakit ayıramadıklarından yakınır. Çalışan kadınlara göre sosyal çevreleri daha sınırlı sayıda kişilerden oluşmaktadır. Her insan için çok önemli olan takdir edilme ve emeğinin değerlendirilmesi de çoğu zaman eşinin insafına kalmıştır. Çalışan kadın ise daha

bağımsız davranabilmekte, para kazanmakta, toplumdan daha fazla takdir görebilmektedir.

Evlilik uyumu ile öznel iyilik hissini 200 çalışan ve 200 ev kadınında karşılaştıran bir çalışmada (7), ev kadınlarında her iki parametrenin de çalışan kadınlardan belirgin derecede kötü olduğu bulunmuştur. Aynı çalışmada, çalışan kadınların özellikle genel sağlık, yaşam doyumu ve benlik saygılarının daha yüksek olduğu ve kötümser duygulanımın ev kadınlarında çalışan kadınlardan daha düşük olarak değerlendirilmesine rağmen ümitsizlik, güvensizlik ve anksiyetenin yine çalışan kadınlarda daha düşük olduğu gösterilmiştir. Bahsedilen çalışmada olumlu duygulanım ve depresif puanlarda farklılık bulunmamıştır.

Bir çalışmada (10) İtalya'dan İsviçre'ye göçen ve psikiyatri kliniklerine başvuran kadınlardan işsiz ve işten çıkarılmış olanlarla birlikte ev kadınlarında da psiko-sosyal sorunlar daha fazla bulunmuştur. Haw (11) ise yaptığı çalışma verilerine dayanarak çalışan kadın ve ev kadınlarının psikolojik parametrelerinin ailenin yaşam siklusu boyunca değişkenlik gösterebileceğini bildirmiştir.

Koreli evli kadınların yaşadıkları psikolojik çatışmaları inceleyen bir çalışmada (12), evliliğin oluş şekli, evliliğe ve boşanmaya karşı geleneksel bakış açısı, görücü usulü evlenme, kocanın eşinin cinsel rolüne karşı ve eşinin ev dışındaki çalışmasına karşı geleneksel tutumunun sık çatışmaları oluşturduğu bulunmuştur.

Mesleklere göre intihar oranlarını değerlendiren değişik ülkelerde yapılan çalışmalarda (13-17) intihar vakalarının çoğunluğunu işsizler ve gençlerin yanında ev kadınlarının da oluşturduğu bulunmuştur. Ülkemizde ise intihar teşebbüsünde bulunanlar arasında öğrencilerden sonra ikinci sırada ev kadınları bulunmuştur (18-20). Bir çalışmada (21) ise premenstrüel dönemdeki intihar ve ölüm düşüncelerinin çalışan kadınlarda ev kadınlarından daha fazla olduğu bulunmuştur. Adet dönemine özgü olan bu bulgu çalışan kadınların adet dönemlerinde yaşadıkları zorlukları göstermektedir.

Alkollü iken intihar teşebbüsü nedeniyle hastaneye başvuranlarda yapılan bir araştırmada (22) her iki cinsten olan işsizlerle birlikte ev kadınlarında daha yüksek oranda alkolizm bulunmuştur.

Tablo 2. Çalışan evli kadınlarda psikolojik belirtilerin sosyo-demografik değerlerle ilişkisi (r – korelasyon katsayısı değerleri)

	Çocuk sayısı	Kendi yaşı	Eş yaşı	Eşlerin yaş farkı	Evlilik Süresi	Toplam kişi sayısı	Toplam aile geliri
Anksiyete	0.011	-0.075	-0.144	-0.146	-0.129	0.030	-0.141
Depresyon	0.046	0.093	0.031	-0.118	0.035	0.023	-0.035
Kişiler arası ilişkilerde duyarlılık	-0.068	-0.087	-0.175	-0.184	-0.151	0.053	-0.102
Fobi	-0.019	-0.001	-0.041	-0.082	-0.038	0.091	-0.127
Obsesyon	-0.059	-0.044	-0.114	-0.146	-0.049	0.063	-0.329 ³
Öfke	0.003	-0.018	-0.008	0.0173	-0.021	-0.021	-0.125
Paranoid belirtiler	0.039	0.061	-0.062	-0.242 ¹	0.009	0.096	-0.115
Psikotik belirtiler	-0.040	0.025	-0.100	-0.251 ²	-0.062	0.044	-0.345 ⁴
Somatik belirtiler	0.005	0.111	0.028	-0.158	0.061	0.018	-0.090
Genel semptom indeksi	-0.009	0.015	-0.077	-0.185	-0.039	0.055	-0.174

¹: P= 0.035; ²: P= 0.029; ³: P=0.004; ⁴: P= 0.003

Tablo 3. Ev kadınlarında psikolojik belirtilerin sosyo-demografik değerlerle ilişkisi (r – korelasyon katsayısı değerleri)

	Çocuk sayısı	Kendi yaşı	Eş yaşı	Eşlerin yaş farkı	Evlilik süresi	Toplam kişi sayısı	Toplam aile geliri
Anksiyete	-0.015	-0.052	-0.054	-0.017	-0.008	-0.046	-0.260 ¹
Depresyon	-0.019	-0.038	-0.069	-0.079	-0.026	-0.122	-0.247 ²
Kişiler arası ilişkilerde duyarlılık	-0.103	-0.211	-0.181	0.023	-0.187	-0.169	-0.213
Fobi	-0.031	-0.073	-0.142	-0.171	-0.081	-0.104	-0.050
Obsesyon	0.030	-0.080	-0.138	-0.148	-0.040	-0.047	-0.341 ³
Öfke	-0.065	-0.147	-0.102	0.070	-0.179	-0.039	-0.176
Paranoid belirtiler	-0.187	-0.124	-0.127	-0.033	-0.110	-0.160	-0.134
Psikotik belirtiler	-0.091	-0.115	-0.137	-0.075	-0.083	-0.141	-0.204
Somatik belirtiler	0.122	0.163	0.118	-0.065	0.096	0.033	0.073
Genel semptom indeksi	-0.030	-0.077	-0.099	-0.067	-0.066	-0.099	-0.221

¹: P=0.038; ²: P=0.049; ³: P= 0.006

Hem çalışan evli kadınlar hem de ev kadınlarındaki psikolojik belirtilerle ilişkili en önemli parametrenin aile geliri olması ülkemizdeki ekonomik zorlukların diğerlerinden önde geldiğini düşündürmektedir.

Ev kadınlarında bazı psikolojik belirtilerin daha yüksek bulunmasında aile geliri yanında eğitim düzeyi, çocuk sayısı ve evde kalan kişi sayısının da etkili olabileceği elde ettiğimiz verilerden öngörülebilir. Nitekim bu faktörlerin etkisi kontrol altına alındığında gruplar arasındaki anlamlı bazı farklılıkların ortadan kalktığı görülmüştür.

Çalışmamız kapsamında ele alınmayan, ancak ev kadınlarında evde yaşayan kişi sayısının yüksek olması bulgumuza dayanarak bir tahminde

bulunabileceğimizi düşündüğümüz eşinin anne-babasıyla aynı evi paylaşma faktörünün de bu sonuçta rolünün olduğunu düşünebiliriz.

Özellikle ev kadınlarında daha sık olan görücü usulü evliliği yapanlar muhtemelen evliliklerinde aradıklarını daha az bulabilmekte ve tanışarak evlenenlerden daha fazla anksiyete ve somatizasyon göstermektedirler. Eşlerin evlenme öncesinde birbirlerini daha iyi ve gerçek özellikleriyle tanımlarının daha doğru olacağı açıktır.

Araştırma örnekleminin küçük olması bulgularımızın genelleştirilmesinde göz önünde bulundurulmalıdır. Ev kadınlarında psikolojik belirtilerin daha fazla olmasının, araştırmamızda bulunan; aile geliri, eğitim düzeyi, evde yaşayan kişi sayısı, çocuk sayısı gibi

değişkenlerin yanında olabilecek diğer nedenlerini saptamak için daha geniş örneklemeler üzerinde yapılacak araştırmalara ihtiyaç vardır.

Kaynaklar

1. Adasal R. Normal ve anormal yönleriyle cinsiyet ve evlilik. Ankara: Gürsoy Basımevi; 1975.
2. Adasal R. Normal ve anormal yönleriyle yeni medikal psikoloji. 3. Baskı. İstanbul: Binnetoğlu Yayınları; 1977.
3. Unger K. Workingwomen: economic and social considerations. Occup Med 1993; 8: 859-68.
4. Mostow E, Newberry P. Work role and depression in women. A comparison of workers and housewives in treatment. Am J Orthopsychiatry 1975;45:538-48.
5. Bromberger JT, Matthews KA. Employment status and depressive symptoms in middle-aged women: A longitudinal investigation. Am J Public Health 1994;84:202-6.
6. Crepet P, Piazzzi A, Vetrone G, Costa M. Effects of occupational status on the mental health of young Italian man and women. A cross-sectional study. Int J Soc Psychiatry 1993;39:303-12.
7. Nahawat SS, Mathur A. Marital adjustment and subjective well-being in Indian-educated housewives and workingwomen. J Psychol 1993;127:353-8.
8. Derogatis LR. SCL-90: Administration, scoring and procedure manual-I for the revised version. Baltimore: John Hopkins Univ, School of Medicine, Clinical Psychometrics Unit, 1977.
9. Dağ İ. Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R)'nin üniversite öğrencileri için güvenilirliği ve geçerliği. Türk Psikiyatri Derg 1991;2:5-12.
10. Monasevic M, Mattia M, Finozzi E, Fonte R, Biscaldi R. The psychosocial problems in a population of emigrant Italian workers. G Ital Med Lav 1993;15:109-15.
11. Haw CE. The family life cycle: A forgotten variable in the study of women's employment and well-being. Psychol Med 1995;25:727-38.
12. Cho YS. Mental conflict of urban Korean housewives: A qualitative analysis of 20 interviews. Taehan Kanho 1989;28:83-92.
13. Suleiman MA, Moussa MA, el-Islam MF. The profile of parasuicide repeaters in Kuwait. Int J Soc Psychiatry 1989;35:146-55.
14. Eferakeya AE. Drugs and suicide attempts in Benin City, Nigeria. Br J Psychiatry 1984;145:70-3.
15. Daradkeh TK. Suicide in Jordan 1980-1985. Acta Psychiatr Scand 1989;79:241-4.
16. Pillay AL, Pillay YG. A study of deliberate self-harm at a Pietermaritzburg general hospital. S Afr Med J 1987;72:258-9.
17. Gómez González MJ, Alonso García C, Pinana Lopez A. Effects of bioclimatology on suicides. Aten Primaria 1997;19:177-82.
18. Coşar B, Koçal N, Arikian Z, Işık E. Suicide attempts among Turkish psychiatric patients. Can J Psychiatry 1997;42:1072-5.
19. Altındağ A, Özkan M, Oto R. 2000 yılında Batman ilinde meydana gelen intiharlar. 38. Ulusal Psikiyatri Kongresi Özet Kitabı, 22-27 Ekim, Marmaris; 2002.s.159-160.
20. Canyigit GA, Sayıl I. İntihar girişimi olan ve olmayan kriz olgularının problem çözme ve sosyal destek sistemlerinin değerlendirilmesi. 39. Ulusal Psikiyatri Kongresi Özet Kitabı, 14-19 Ekim, Antalya; 2003. s.716-20.
21. Chaturvedi SK, Chandra PS, Gururaj G, Pandian RD, Beena MB. Suicidal ideas during premenstrual phase. J Affect Disord 1995;34:193-9.
22. Hawton K, Fagg J, McKeown SP. Alcoholism, alcohol and attempted suicide. Alcohol 1989;24:3-9.